

El portafoli en la formació de professorat: un instrument al servei de la reflexió en i sobre la pràctica docent

Olga Esteve (**Universitat Pompeu Fabra**)
Lucrecia Keim (**Universitat de Vic**)
Zinka Carandell (**EOI Barcelona-Drassanes**)

1. El portafoli docent: orígens i desenvolupament

El portafoli docent sorgeix a partir dels portafolis professionals, que apareixen en un primer moment en els ambients professionals del Canadà i dels Estats Units. Es tractava d'una carpeta o dossier que utilitzaven els professionals moderns del món de l'art, el disseny i l'arquitectura per presentar-se davant de possibles clients, tot mostrant els millors productes de la seva creació. Amb això pretenien evidenciar les seves habilitats com també les competències adquirides al llarg del seu desenvolupament professional, i això a partir del recull de mostres tangibles de 'bona feina'.

Aviat l'ús del portafoli professional es va estendre a altres països com ara Austràlia i el Regne Unit i també a altres contextos com el context educatiu i, especialment, el context de la formació del professorat. En els anys vuitanta s'introdueix als EUA l'ús del portafoli dins d'un programa anomenat *Teacher Assessment Project* com a instrument per mesurar les competències i les habilitats dels docents en un moment determinat del seu desenvolupament. Des d'aleshores, el portafoli docent ha anat evolucionant i ha anat diversificant les funcions. Podem afirmar que avui dia el portafoli docent¹ es fa servir en primera línia com a eina formativa amb un component significatiu de reflexió que ha d'ajudar a millorar la qualitat docent. Es tracta d'una forma híbrida que conté elements de diferents tipus de portafolis com els que mostrem a continuació.

2. Tipus de portafolis docents

Malgrat que tots els portafolis docents comparteixen la idea de recopilar mostres de la pròpia actuació per tal d'evidenciar i/o documentar un procés de desenvolupament o canvi, podem distingir-ne diverses menes segons la funció o el format.

El portafoli acreditatiu

Aquest tipus té la funció primordial d'evidenciar que es disposa d'unes determinades competències davant d'un comitè avaluador extern. Per exemple, es podria utilitzar per demostrar a la institució la qualitat dels serveis que s'estan oferint. Entès així, i segons Feixas/Valero (2003), un portafoli inclouria aquests components:

- Breu biografia amb informació acadèmica sobre el context en què es treballa: centre, departament, àrea de coneixement, assignatures que s'imparteixen.
- Descripció de responsabilitats docents: cursos impartits, programes, treballs tutoritzats, participació en comissions.
- Descripció de materials didàctics desenvolupats.
- Formulació de la filosofia docent pròpia (creences) i de la interrelació entre creences i pràctica docent.
- Objectius docents, estratègies metodològiques i d'avaluació, reflexió sobre els canvis que s'hagin produït en les estratègies docents pròpies a partir de les experiències que s'hagin fet durant el període de temps triat, adequació de la metodologia a les necessitats dels estudiants, etc.
- Evidències de l'avaluació dels estudiants: resum de les darreres avaluacions dels estudiants de la qualitat de la docència, índex d'assistència a classe, etc.
- Informe del Cap de Departament.
- Activitats de desenvolupament professional o formació contínua i altres evidències de l'esforç que s'hagi fet per millorar la docència o introduir-hi innovacions.

- Planificació per al futur (objectius docents a curt, mig i llarg termini).

La documentació necessària es podria presentar en un apèndix (Feixas/Valero 2003).

El portafoli reflexiu com a eina formativa

Si el portafoli es vol fer servir com a eina formativa, es considera imprescindible que estigui fonamentat en les reflexions sobre el propi procés de canvi de la persona que l'elabora (entre d'altres, Crispin i Caudillo 1998). En aquest sentit, el portafoli s'usa com un instrument que acompanya el procés d'aprenentatge, en el qual la reflexió sobre el que es fa, per què es fa i com es podria canviar és l'eix vertebrador. S'usa essencialment en accions formatives basades en l'anomenada *pràctica reflexiva* (Esteve 2004; Korthagen 2001). Segons aquesta, la persona en formació ha d'observar la seva pròpia pràctica i ha de reflexionar-hi, a fi de poder identificar-ne els punts forts i els febles. Aquesta reflexió ha de facilitar la construcció d'estratègies pedagògiques noves per tal millorar en la seva actuació a l'aula, amb l'ajuda d'iguals i de tutors. Es tracta d'un cicle reflexiu en el qual és clau el fet de contrastar dos moments diferents de la tasca docent: un corresponent al moment en el qual s'inicia el cicle i l'altre que serà l'avaluació del resultat de la nova intervenció pedagògica; aquest darrer moment tanca el cicle iniciat i suposadament n'endega un altre. L'objectiu màxim és que el docent aprengui a gestionar d'una manera autònoma el seu procés de formació, a partir d'una reflexió ordenada i sistematitzada sobre les seves experiències docents.

L'essència mateixa del cicle reflexiu descrit fa que el portafoli com a eina formativa tingui en compte tres accions claus:

1. Anàlisi reflexiva de la situació de partida.
2. Desenvolupament i realització d'un pla d'acció per canviar-la i millorar-la.
3. Anàlisi reflexiva de la nova situació, 'mirant enrere' i observant els canvis que s'hagin produït i projectant cap endavant per desenvolupar una nova línia d'actuació.

Per tal de poder dur a terme aquesta anàlisi és imprescindible recollir documentació del procés de canvi que s'està seguint. En aquest sentit, el fet de confeccionar el portafoli es considera que serveix com a eina potenciadora de la reflexió; i al mateix temps evidencia el procés. Aquesta reflexió haurà d'anar lligada als documents o materials que es facin servir com a evidència del canvi que s'està generant. En el moment de dissenyar el portafoli és la persona que l'elabora qui fa la selecció de les evidències que considera més significatives. D'aquí que els portafolis d'aquest tipus puguin tenir, a més, la funció d'eina d'auto i heteroavaluació formativa.

Ara bé, perquè la incorporació del portafoli formatiu tingui èxit és imprescindible:

- a) preparar el docent per què sigui capaç de "distanciar-se" de la seva actuació i saber-la observar de manera més conscient;
- b) ajudar-lo a formular "objectius personals de canvi", que siguin realistes amb la seva situació i amb el seu estil personal;
- c) iniciar-lo en processos reflexius basats en el *contrast* (contrast entre les seves experiències i la dels altres companys; la pràctica i els coneixements teòrics; la pràctica d'abans i la d'ara);
- d) fomentar la reflexió a través de la discussió amb altres sempre partint de la verbalització de les pròpies percepcions, experiències i pensaments;
- e) preparar el docent perquè sigui capaç de dur a terme un seguiment del propi procés de canvi.

Tipus de portafoli segons el format

A banda de les funcions, parlem també de formats diferents: portafolis en versió paper, portafolis digitals i portafolis electrònics. El portafoli digital es presenta en suport CD-Rom, o anàleg, que pot contenir enllaços però no permet interacció; per exemple, entre el titular i el

tutor o companys. En canvi, la versió electrònica es fa en el marc d'una pàgina *web* personal o de la institució i permet al titular moure's dintre dels diferents apartats i decidir quins apartats són públics i quins no. Permet així mateix incloure els esborranys de les seves reflexions i informes i també tot tipus d'evidències sense problemes d'espai.

Així mateix, permet la interacció entre les diferents persones implicades en el procés (titular, tutor, altres professors, companys) sobre les reflexions i les evidències que el titular faci públiques sense haver de sortir del tot de l'espai virtual. Això li confereix un dinamisme que és especialment positiu per als portafolis reflexius. Els experts, però, aconsellen que no s'introdueixi aquesta forma si no es disposa de la infraestructura tècnica adient i d'una necessària formació en eines electròniques (Tartwijk i Van Driessen 2004: 10).

A tall de mostra, presentem a continuació l'estructura de dos portafolis docents: un per a la formació inicial i un altre per a la formació permanent. Ambdós tenen tant una finalitat formativa com avaluativa.

2. Mostres de portafolis docents

2.1. Mostra de portafoli docent per a la formació inicial

Un exemple interessant per a la formació inicial és el portafoli electrònic que s'utilitza a l'institut de formació de professorat IVLOS de la Universitat d'Utrecht, en el Màster d'Ensenyament en què participen llicenciats en diferents matèries (*Bachelor*) que no disposen necessàriament de coneixements previs de pedagogia o didàctica. La idea bàsica d'aquest portafoli és que serveixi d'instrument i de guia per a la reflexió durant l'any que dura la formació. Tanmateix, té una funció acreditativa i així s'explica als estudiants. Durant aquest any els estudiants fan un alt percentatge de pràctiques a escoles o instituts. El programa de classes que necessiten es confecciona entre el tutor i l'estudiant un cop analitzades les seves necessitats. Com podeu veure de forma més gràfica directament en l'enllaç

<http://icloniis.fsw.leidenuniv.nl/surf-efolio/Voorbeelden/UU-lerarenopleiding/Template-UK/index.htm>

La plantilla per al portafoli que es facilita als estudiants en la web de l'Institut de Formació conté aquests apartats, hipervinculats: a) Guia per al lector, b) Pla d'acció i conclusions, c) Perfil de la persona en formació, d) Rols docents, i e) Currículum Vitae. Aquest ordre no és cronològic sinó que s'espera que l'estudiant vagi treballant sobre els apartats al llarg del curs, que els vagi ampliant i reformulant (sense esborrar les primeres versions).

L'estudiant ha de presentar el seu desenvolupament en tres moments clau de la formació: al començament, a la meitat i a final del curs. Aquests moments han de quedar reflectits en l'apartat "pla d'acció i conclusions".

En aquest apartat, al començament l'estudiant fa una anàlisi dels seus punts forts i febles per tal de poder formular els primers objectius d'aprenentatge. Uns mesos més tard s'espera que reflexioni sobre el seu procés i que formuli nous objectius i, al final, ha de tornar a analitzar tot el procés fent una reflexió global sobre els canvis experimentats. Després encara desenvoluparà un nou pla per a la seva futura carrera professional.

D'altra banda, el portafoli conté altres apartats molt importants:

- A *Perfil* l'estudiant fa una introducció a la seva pàgina *web* en què de forma breu es descriu se mateix com a docent i com a persona, incloent-hi els enllaços amb els documents que consideri significatius per donar evidència.
- A *Currículum Vitae* s'espera que l'estudiant reflexioni sobre experiències rellevants que l'hagin marcat i hagin anat formant el seu perfil tant professional com personal.
- Finalment, *Rols docents* visualitza els rols que s'espera que adopti el professor en la seva activitat.

2.2. Mostra de portafoli docent per a la formació permanent

El portafoli que presentem a continuació s'usa actualment en programes de formació continua adreçats a professors d'alemany com a llengua estrangera de contextos diversos (primària,

secundària, Escoles Oficials d'Idiomes, Universitat).ⁱⁱ El plantejament de la pràctica reflexiva, a més del valor formatiu que té i que hem presentat més amunt, requereix d'una estructura de curs flexible que permeti la incorporació d'àmbits de coneixement segons les necessitats que vagin sorgint de l'observació i l'anàlisi de la pròpia pràctica. Per aquesta raó, el programa ha adoptat la forma de curs semipresencial, en què s'alternen fases presencials de treball en grup on la interacció entre els participants (amb iguals i/o experts) i el treball en col·laboració (de manera sistemàtica), conforma la base metodològica, amb fases de treball autònom en les quals, de forma individual o en petit grup, els docents experimenten, s'observen i co-observen en les pròpies aules i reflexionen sobre la seva actuació. Tot aquest treball ha de quedar recollit en el portafoli de cadascú.

El portafoli que s'usa en aquest programa formatiu es divideix en tres grans blocs, que responen també a estadis diferents del procés de desenvolupament de la persona: inicial, intermedi i final (vegeu en l'annex *Guia per a l'elaboració del portafoli*).

- **El portafoli inicial:** Respon a la fase inicial del procés i conté sobretot reflexions individuals: a) sobre les impressions i percepcions generals de les discussions en el grup, dutes a terme durant les primeres sessions del programa, i b) sobre la incidència del resultat d'aquesta reflexió conjunta en el plantejament de la pròpia docència: *Què m'ha resultat més significatiu d'aquest primer contacte amb el curs? Què m'ha ajudat a veure quins aspectes de la meva docència crec que haig de millorar?*
- **El portafoli intermedi:** Respon a la fase del cicle reflexiu, més llarga i complexa. A partir de la primera presa de consciència d'allò que vol canviar i millorar, el docent intenta introduir canvis en algun o alguns aspectes de la seva pràctica docent, fruit de la reflexió anterior. Paral·lelament, fa un recull de tot allò que li pot servir per documentar el canvi que aquesta nova intervenció pedagògica pot provocar o està provocant (tant si es tracta d'èxits com de provatures fallides). Els nous plantejaments no s'han d'entendre com a

canvis de gran envergadura sinó com a petits objectius realistes. Per exemple, intentar usar més la llengua estrangera a l'aula; un canvi en la manera de donar les instruccions als alumnes; variació en el plantejament al presentar els textos; altres procediments per a corregir l'expressió oral, etc. D'altra banda, per al recull d'evidències cal guiar el professor i proposar-li un treball amb instruments d'observació variats que ajudin a contemplar i/o incorporar perspectives i camps d'actuació diversos, com ara:

- Instruments per recollir el seu acostament a fonts teòriques, referents a l'aspecte sobre el qual dirigeix la seva nova intervenció pedagògica (fruit de l'observació i anàlisi de la seva pròpia actuació), i de les conclusions personals que n'ha extret, a partir de les discussions amb altres companys i/o formadors.
- Instruments més introspectius com els diaris o *Logbooks* (quadern de bitàcora) per potenciar el diàleg 'amb un mateix', que fomenten la verbalització d'impressions, emocions, sentiments i idees.
- Enregistraments vídeo o àudio amb graelles per focalitzar l'aspecte a observar.
- Enquestes amb qüestionaris més o menys oberts o entrevistes orals amb els alumnes per recollir la seva perspectiva.

Depenent de cada objectiu seran més útils uns instruments o altres però la persona que elabora el portafoli ha d'optar per una tria variada que l'ajudi a copsar d'una manera més rica en perspectives, i per tant més fiable, el canvi que s'està produint.

- **El portafoli final:** Respon a la fase on la persona en formació analitza tot el procés que ha seguit a les fases anteriors, seleccionant mostres de la seva actuació docent, com també les reflexions que els acompanyen. Aquesta selecció ha de servir de base per avaluar (un mateix i altres) de manera argumentada i fonamentada el procés d'aprenentatge que ha dut a terme i que ha donat lloc al canvi. Aquest estadi reflecteix un grau de consciència molt profund sobre creixement professional de la persona en formació.

És la persona mateixa que duu a terme aquesta selecció: per això farà una tria de les mostres que, segons ells, millor puguin evidenciar el seu canvi: per exemple, planificacions de classes d'ara i abans, mostres d'instruccions de tasques d'ara i abans, recull de material usat amb comentaris sobre el quan i el perquè d'ara i abans, enregistraments de classes amb transcripcions d'abans de la intervenció i de després, enquestes fetes als alumnes, produccions d'expressió escrita amb correccions d'ara i d'abans, etc.

3. Consideracions finals

Per acabar volem apuntar unes qüestions que s'han de tenir en compte si es vol incorporar el portafoli docent en accions formatives del professorat:

- 1- Sigui quina sigui la funció del portafoli (acreditativa o formativa), és important que el recull de mostres o evidències estigui estructurat, significatiu i selectiu. No es tracta només de fer un recull sinó de recollir tot el que mostri —a un mateix i a altres— ‘evidències de progrés’, i això al llarg d'un període de temps.
- 2- Totes les experiències dutes a terme han mostrat la necessitat de familiaritzar abans els professors amb l'ús d'aquest instrument. Cal, per tant, introduir un seguit d'accions o sessions prèvies perquè les persones que l'hagin d'elaborar n'entenguin el sentit.
- 3- La incorporació del portafoli en accions formatives no és una decisió aleatòria. En la seva funció formativa, el portafoli és un instrument al servei d'un tipus d'intervenció que entén la formació com un procés sociocognitiu en què l'individu construeix coneixement i desenvolupa competències noves a partir de les seves experiències (tant positives com negatives), de la reflexió i de la interacció amb altres (iguals i/o més experts). En la seva funció acreditativa, el portafoli es basa en un concepte de l'avaluació ampli i estretament lligat a l'autoregulació (a partir de la identificació per part d'un mateix de les

competències que hom ha d'adquirir o desenvolupar més). En aquest darrer ús tampoc es pot, per tant, obviar el potencial formatiu que conté.

Vist des d'una perspectiva o des d'una altra, la reflexió sobre les pròpies competències com a docent i la manera com adquirir-les i desenvolupar-les millor s'erigeix en tot moment com l'eix vertebrador del propi procés formatiu. Aquest procés, com s'extreu de tot el que hem presentat, parteix de la mateixa persona (les seves creences i experiències) i no del saber teòric. És per això que el portafoli pot esdevenir una eina d'acompanyament força útil. Així ens ho han demostrat les experiències dutes a terme de les quals reproduïm les reflexions finals que aporten dues professores.

Sònia Guilana (Professora de Secundària de Llengua Anglesa)

El terme portafoli, d'entrada, imposa una mica de respecte, francament. És un concepte nou i costa un temps copsar la seva finalitat. Com diu l'O.E., "s'aprèn fent-lo". I així és com jo ho he viscut. Com a aprenent sóc visual, global, amb tendència al caos i amb una mica d'estructura ja en faig prou per anar avançant. El portafoli m'ha facilitat un mètode de treball amb una estructura mínima, però clara, per anar ordenant pensaments, reflexions i els materials relacionats, de manera que al final queda un producte molt visual, coherent i de fàcil consulta amb un cop d'ull.

D'altra banda, també valoro el fet que cada portafoli és personal i intransferible, tant en forma com en contingut. Pel que fa al format, cadascú el dissenya segons la seva manera de treballar i aprendre: electrònic, en classificadors, en llibreta. El primer portafoli el vaig fer digital, amb subcarpetes segons les fases, amb sub-temes, *links* a bibliografia i material d'Internet que trobava rellevant, vídeo digitalitzat editat. També va ser tota una experiència d'aprenentatge de noves tecnologies. Respecte al contingut, en aquest cas en pràctica reflexiva, queda palès el procés de reflexió ja en la mateixa estructura del portafoli. El fet d'haver d'ordenar, classificar, prioritzar el material porta inherent la reflexió que aquesta pràctica requereix. Forma i contingut es complementen: és la quadratura del cercle.

Finalment, m'agradaria subratllar que fer un portafoli requereix temps i feina, sobretot el primer. Després el procés s'agilitza, perquè ja està interioritzat. Com diem en anglès, "all things are difficult before they are easy." I el que ens facilita el portafoli, és una pauta per a la pràctica reflexiva.

Maribel Girbau (Professora de Llengua en Formació d'adults)

El portafoli ha estat un instrument que m'ha ajudat a centrar-me, a pensar. Sempre he fet dos portafolis: un personal i un altre pensant en el meu centre. El personal està referit a la meua pràctica docent, m'ha servit per millorar-la. Aquest procés l'he pogut dur a terme gràcies a l'ajut dels companys del seminari, a les lectures i a la formadora. Cada trobada era com anar obrint camí. (...). Els canvis no es poden fer de pressa. Cada curs elaboro el meu portafoli del centre, fixant-me els objectius que vull aconseguir, sempre realistes i que siguin possibles, ja que no tindria sentit que jo apliqui l'autoformació integrada a GES (que és el que jo faig) i no ho transmeti als meus companys per tant. Durant aquest tres cursos d'una manera sistemàtica he anat informant als meus companys

d'aquesta metodologia. Ha estat un treball constant per al qual el portafoli m'ha estat molt útil: el primer curs vaig muntar les aules d'estudi, el curs passat ja vaig aconseguir 2 hores per treballar a l'aula d'autoaprenentatge que van servir per organitzar els materials i aquest curs ja es posarà en marxa l'aula. I en el portafoli he anat recollint evidències de tots aquests canvis.

4. Referències bibliogràfiques

CANO, E. (2003): "La carpeta docente como instrumento formativo". A: Gairín, J. i Armengol, C.: *Estrategias de formación para el cambio organizacional*. Barcelona. CISSPRAXIS [Consulta on line juliol 2005: <http://www.udg.edu/ice/FUniversit/Carpeta%20docente.pdf>]

CRISPIN, M. L. I CAUDILLO, L.(1998): *El uso del portafolios como herramienta para mejorar la calidad de la docencia*. Universidad Iberoamericana. Centro de Procesos Docentes (Méxic) [Consulta on line setembre de 2005: <http://www.uia.mx/ibero/vice/cont/por%20si/docs4/port.pdf>]

ESTEVE, O. (2004): "La observación en el aula como base para la mejora de la práctica docente". A: D. Lasagabaster, D. i Sierra, J.M. (eds.): *La observación como instrumento para la mejora de la enseñanza-aprendizaje de lenguas*. Barcelona. ICE-Horsori.

FEIXAS, M. I VALERO, M. (2003): "El portafolio y el SEEQ como herramientas para el desarrollo profesional". A: Gairín, J. i Armengol, C. (Eds.): *Estrategias formativas para el cambio organizacional*. Barcelona: CISSPRAXIS [Consulta on line juliol 2005: <http://www.udg.edu/ice/FUniversit/Portafolios.pdf>]

KORTHAGEN, F. A. (2001): *Linking Practice and Theory. The Pedagogy of Realistic Teacher Education*. Londres. LEA

RICHARDS, J. C. I LOCKHART, CH. (1998): *Estrategias de reflexión sobre la enseñanza de idiomas*. Cambridge University Press (Sucursal a Espanya).

SELDIN, P. (1991): *Teaching portfolio: A practical guide to improved performance and promotion/tenure decisions*. Bolton, MA. Anker Pub. Co.

TARTWIJK, J./ LOCKHORST, D./THOOLEN, B./TUITHOF, H. (2003): "A multi-purpose electronic portfolio:tensions ad possibilities." [Consulta on line juliol 2005: <http://www.portfolio.uu.nl/SURF-Efolio/Handboek/Index.htm>]

TARTWIJK, J. I VAN DRIESSEN, E. (2004): "Functions of Electronic Portfolios in Higher Education". A: Boezerppoj, P. i Gorrisen, P. (eds.): *Dutch e-Learning in Europe*. Utrecht: SURF foundation, P. 8-10 [Consulta on-line setembre 2005: <http://www.surf.nl/en/projecten>]

ⁱ És important diferenciar terminològicament el terme de "portafoli" amb el de "Portfolio": Amb el concepte de "Portfolio Europeu de les Llengües (o PEL)", com es descriu en l'aportació de D. Cassany en aquest mateix número, es designa el projecte iniciat pel Consell d'Europa per a l'aprenentatge de llengües. **Recordem que, per contra** Al contrari, el terme "portafoli" té un abast més gran.

ⁱⁱ Actualment, aquest mateix model s'està incorporant a **diversos** programes de formació permanent **diversos** que **estan posant en marxa** la Subdirecció General de Formació Permanent i Recursos Pedagògics i la Subdirecció

ANNEX

Guia per a l'elaboració del portafoli docent (formació permanent)

PORTAFOLI INICIAL:

Quin és el meu punt de partida? Contrast i observació

Les meves reflexions inicials:

- *Les meves impressions personals sobre el curs en el que estic participant*
- *Les discussions amb altres companys/companyes*
- *Les meves lectures sobre els temes tractats*
- *La observació de la meva pròpia actuació ~~(a través- d'enregistraments)~~*
- *La recollida de mostres que serveixin per documentar la meva- actuació docent actual.*

Què m'ha resultat significatiu d'aquest primer contacte amb el curs-, -la interacció amb- el grup -i l'anàlisi de les mostres, -que m'ajudi a saber:

- **On sóc? D'on parteixo? Quina és la meva concepció sobre l'ensenyament i la meva manera de donar classes-?**
- **Quins aspectes de la meva docència crec que haig de millorar?**

PORTAFOLI INTERMEDI:

Recerca -d'alternatives (Jo com a investigador)

Presa de consciència i focalització: -l'-abans i l'ara.

"Mirant endavant-, -provant-, mirant enrere , revisant":

- **El meu centre d'interès per a** (les pròximes setmanes, dies, mes,~~....~~)
    - en què vull centrar la meua atenció? Quin és el meu objectiu o en tinc més d'un?
    - ~~L'objectiu-Else~~ objectius són realistes per a mi? (~~És~~ factible en el meu context, ~~-amb el temps que dispo,....?~~)
    - S'adequa a la meua manera de fer, a la meua personalitat, a la meua persona?
  - **Com puc assolir el meu/ meus objectius? Què faré exactament? PLÀ D'ACCIÓ 1**
    - On? Amb quin grup classe?
    - En quin espai de temps? Quan?
    - Quins passos seguiré exactament ?
    - Quines lectures vull fer?
  - **Com (em) puc demostrar que he canviat alguna cosa?**
    - Quins procediments i instruments faré servir per a la observació i recollida de mostres?
    - Quines mostres ~~-recolliré~~, que m'ajudin a evidenciar el canvi en aquest aspecte o àmbit ~~-de la meua tasca docent?~~
    - Què ha estat el més significatiu per a mi? Per què?
- ~~-En quina competència o aspecte de la meua pràctica crec que haig de seguir treballant? PLA D'ACCIÓ -2, 3 ...~~

PORTAFOLIO FINAL:

Avaluació global de procés : "Mirant enrere"

- **Què he anat canviant en la meua pràctica docent al llarg de tot aquest procés?**
    - Per a aquest canvi ..... ~~-presento les evidències següents:.....~~
    - Per a aquest altre ..... ~~presento aquestes evidències:.....~~
- Per a documentar aquest canvi faig una tria argumentada d'evidències: Per què són significatives?
- **Com avaluo el meu procés?**
    - Comparant la selecció de les primeres evidències i les últimes: Quin canvi significatiu percebo?
    - A partir dels enregistraments que he recollit en els diferents moments de la meua actuació i les successives reflexions: Com avaluo la meua actuació? Per què?
    - Quines conclusions n'extrec de les observacions i percepcions d'altres? (tutors, companys, alumnes ...)